



HAKKARİ İLİNİ TANİYALIM

Hakkari yöresinin adına ilişkin ilk bilgilere,10.yy da Arap tarih ve coğrafya kaynaklarında rastlanmaktadır. Ünlü Arap tarihçisi İbn-i Havkal yöredeki Hakkari (Akar) aşiretinin adına dayanarak Van Gölü'nün güneyine düşen bölgeyi Hakkari'ye (Hakkarilerin Beldesi) adıyla anmaktadır. Hakkari kelimesi güçlü, savaşçı, gücü yetebilen anlamlarına gelmektedir.Hakkari aşireti bölgede bu gün de varlığını sürdüren 12 Ertuş oymağıyla 12 Pinyanışi oymağından oluşmaktadır.Bu gün Hakkari Merkez İlçesine bağlı bir köy ile,Yüksekova ya bağlı Oremar Bucağı'nın bir köyü de yine bu aşiretin adıyla (akar)anılmaktadır.Yöre1536 da Kanuni Sultan Süleyman döneminde Osmanlı topraklarına katılmasından bu yana Hakkari olarak anılmaktadır.

Yapılan araştırmalar Hakkari yöresinde M.Ö.100.000-40.000 ile tarihlenen Orta Palaolitik Dönemden başlayarak kısa süreli yerleşmeler olduğunu ortaya koymaktadır. Kılıç Kökten 1961 de Yüksekova'ya yaptığı gezi sırasında yöredeki ilk yerleşmelerin bu dönemde olduğu kanısına varmıştır.

Hakkari'yi de içine alan Doğu Anadolu'nun yüksek yaylalarında yaşayan insan toplumlarına ilişkin ilk bilgileri M.Ö. 13 YY'a tarihlenen Asur yazıtlar'ında elde edilmiştir. Asur Kralı 1.Salmanasların bir yazıtında Asur Kralıyla savaşan bazı ülkelerden bahsetmekte ve Uriatri adı ilk kez geçmektedir. Yine Asur yazıtlarında Kralın Uriatri adında 8 ülkeyi ele geçirdiği anlaşılmaktadır. Bu ülkelerin Van Gölü'nün güney doğusundaki dağlık bölgesinde Büyük Zap suyu'nun yukarı vadisinde olduğu sanılmaktadır. Bir başka Asur Yazıtı'nda bu bölgeye "Nairi Ülkeleri"(Nehirler Ülkesi)adı verilmektedir.

Asur Yazıtları'nda belirtildiğine göre bu dağlık yöredeki topluluklar M.Ö 2000'in İkinci yarısında birbirinden bağımsız beylikleri biçiminde varlıklarını sürdürüyorlar. Bu durum M.Ö 1000'lere değin devam etti. Bunlara göre Van gölü'nün güney doğusundaki dağlık yöre Kia ve Data (Na) adında Krallarca yönetilen bağımsız birimler görünümündedir. Bu Kralların adları Huri kökenlidir. Huriler ise Doğu Anadolu'nun en eski halklarından biridir ve dilleri Urartular'la akrabadır. Adı geçen Habuş Kia Krallarından bazen de Nairi halkların yaşadığı anlaşılmaktadır. Merkezi Urartu Krallığı'nın ortaya çıkışı öncesinden bu insanların pek çok beyin yönetimi altında çeşitli aşiretler halinde yaşadıkları anlaşılmaktadır.

İlimizde 1997 yılının ilkbaharından merkez gazi mahallesinde bir okulun hafriyatı sırasında bu döneme ait bir oda mezara rastlandı. Prof. Dr. Veli SEVİM başkanlığındaki ekibin çalışmaları sonucunda söz konusu oda mezarın Urartu krallığı öncesine yani beylikler dönemine ait olduğu M.Ö.1100 yıllarıyla tarihlenmiştir. 4.15x1.45 metre boylarındaki mezarda 15 kadar insan iskeletine rastlanmıştır.

HAKKARİ'NİN KÜLTÜREL MİRASI

1- BAY KALESİ

Şehrin güney tarafında, merkeze 7-8 km uzaklıkta bulunmaktadır. Kale denizden 2025 m yüksekliktedir, sar



ve dik kayalık bir tepe üzerinde yer almaktadır. Kaleye hem kuzey taraftan, hem de güney taraftan tırmanarak çıkmak mümkündür. Günümüzde kuzey tarafına yarıya kadar araba için yol açılmış olup,bundan sonrası tırmanma yoludur. Bu kesimde kayalıklara basamaklar açılarak merdivenler oluşturulmuştur. Bunlar çıkışı kolaylaştırmaktadır. Kalede mimari doku büyük ölçüde tahrip olduğundan, bunları tam olarak ortaya kuymak mümkün olmamıştır. Ancak en üst kesimde doğu batı doğrultusunda moloz taşlar ve Horasan harcıyla tutturulmuş duvar izlerine rastlanılmıştır. Etrafa dağılmış seramik parçalarından demir çağından itibaren Orta çağ sonuna kadar burada yerleşimin olduğu izlenilebilmektedir. Tuğla ve seramikler dışında, üzerinde haç

ve süslemeler olan bir taş parçası ile kaya üzerinde kazınmış ter lala şeklindeki motifler kalenin diğer kalıntılarını teşkil etmektedir. Tarihi kaynaklarda Hakkâri Beylerinden Malik Bey'in Bay Kalesi'nde hüküm sürdüğü belirtilmesi Hakkâri tarihinde buranın önemini ortaya koymaktadır.

2- ÇÖLEMERİK KALESİ

Hakkari'nin merkezinde kuzey-güney doğusunda uzanan, yüksekliği yaklaşık 100-200 m civarında bir tepe üzerinde kurulmuştur. Kaleden günümüze birkaç, mahzen ve az duvar kalıntısı kalmıştır. Bu nedenle mimari dokusu hakkında bir fikir ileri sürmek mümkün olmamıştır. Ancak gerek Evliya Çelebi'den ve gerekse diğer tarihi kaynaklardan "ÇÖLEMERİK KALESİ "nin mevcudiyeti belirlenebilmektedir.

3- ZEYNELBEY MEDRESESİ

Medrese, Hakkâri'nin Güleleş Baba Mahallesi'nde bahçeler arasında dere kenarında yer almaktadır. Bugün büyük ölçüde yıkılmış olan medrese Hakkâri Beylerinden aynı zamanda Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim'in mazhariyetine nail olmuş, Zeynel Bey tarafından yapılmıştır. Zeynel Bey,1560–1580 tarihleri arasında Hakkâri Beyliği'nde kalmıştır. Muhtemelen Medresesi bu tarihler arasında yaptırmış olmalıdır. İranlılarla yapılan bir savaş sırasında 1585 tarihinde Marend'de şehit düşen Zeynel Bey'in naşı 1587 de Çölemerik'e nakledilerek kendi yaptırdığı medresenin avlusuna gömülmüştür. Medrese Kuzey-güney doğrultusunda 22.20x17.20 m Ölçülerinde dikdörtgen bir alana oturulmuştur. Bu gün büyük ölçüde yıkıldığından kazı ve temizlik yapmadan planını tam olarak ortaya koymak mümkün olmamıştır. Ancak ortada bir avlu ve bunu dört tarafında sıralanan medrese odaları anlaşılabilir. Kuzey cephenin ortasından avluya girilmekte, giriş bölümünün iki bölümünde köşelerde birer oda yer almaktadır. Bunlardan kuzey batıdaki Zeynel Bey mezarının bulunduğu oda olabilir. Ayrıca medresenin etrafında bazı süslemeli mimari parçalar ile birçoğu kırılmış mezar taşlarına rastlanmıştır. Medresenin kazı ve restorasyon yapılması durumunda, Hakkari önemli bir yapısına daha kavuşmuş olacaktır.

4- MEYDAN MEDRESESİ

Hakkâri Biçer mahallesinde bulunmaktadır. Vakıflar genel müdürlüğü tarafından 1984 yapılan onarımdan sonra, sağlam ve ayakta. Medrese giriş kapısı üzerindeki kitabesinden H.1112,M. 1700–1701 tarihinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Kitabede kim tarafından yapıldığı belirtilmemekle beraber, Hakkâri hükümeti(Sancağı) nin o yıllardaki yöneticisi olan İzzeddin oğlu İbrahim bey tarafından yapılmış olabilir. Medrese 23.40 mx18.25m dış ölçülere sahip, kareye yakın dikdörtgen planlıdır. Avlulu, iki kapı ve iki kanatlı medreseler gurubuna girmektedir. Yapıya güney cephenin ortasındaki bir kapı vasıtasıyla girmektedir. Avlunun dört yanını iki kat halinde revaklar bulunmaktadır. Alt kat revakları değişik şekillerle başlık ve kaideleri olan sütunlara, ikinci kattakiler ise payelerle oturmaktadır. Revak gözleri sivri kemerli, bölümleri ise tonoz örtülüdür. Kapının üst kesimine dikdörtgen kitabe yerleştirilmiştir. Kitabe, mermer üzerine işlenmiştir diğer cepheler, alt ve üst katlara açılmış pencereler dışında oldukça hareketsizdir. Meydan medresesi, anıtsal yapısı düzgün kesme taş işçiliği, içteki revaklı avlusu, kapısındaki süslemeleri ve iki katlı planıyla Hakkâri'nin günümüze sağlam olarak gelmiş tek ve en önemli anıtsal yapısıdır. Bunun aslına uygun restorasyonu gerçekleştirilerek müze olarak kullanıma ve ziyaretçilere açılması Hakkâri'ye kültürel katkı sağlayacaktır.



5- ÜZÜMCÜ KÖYÜ ŞEYH ALİ CAMİİ

Hakkari merkeze bağlı üzümcü köyünün içerisinde yer almaktadır. Merkeze 25 km uzaklıktaki köyü, Çukurca-Hakkari karayolundan 1 km lik stabilize bir yol ile ulaşılmaktadır. Cami batıdan doğuya doğru eyim yapan bir araziye kurulmuştur. Aslında yapının üç katlı olduğu ve bu üç katın değişik fonksiyonları içerdiği anlaşılmıştır. Bu durumda zemin kat zaviye, orta birinci kat medrese, üst ikinci kat cami olarak düzenlenmiştir. Hem camii, hem medrese, hem de tarikat yapısı özelliği ile üç fonksiyonlu bir yapıdır. Özellikle yörede caminin az bulunması nedeniyle, bir Müslüman yerleşmesini işaret eden ve 1700' lerde yapıldığı tahmin edilen ve halen ziyaret edilen bir yapı olması önemini artırmaktadır.

6- KIZIL KÜMBET ZAVİYESİ

Güleleşbaba mahallesinde, mezarlığın bulunduğu sırtın güney tarafından yer almaktadır. Günümüzde yapı oldukça harap ve yıkılmış haldedir. Kalan duvar kalıntılarındaki planının belirlemek mümkün olmuştur. Yapı doğu batı doğrultusunda dikdörtgen planlı olup, 16.50x11.80m dış ölçülere sahiptir. Yapıya batı cephesinin kuzey köşesinden bir kapıyla girilmektedir. Buradan doğuya doğru genişleyen bir hole geçilmektedir. Bundan başka, kapılar hole açılan, doğu ve güney tarafında dört oda yer almaktadır. Bu odalar kare ve dikdörtgen külemalı bir özellik taşımaktadır.

7-KOCHANIS KİLİSESİ(KONAK)

Kilisenin bulunduğu konak köyü, Hakkari merkeze 18 km uzaklıkta ve şehrin kuzey tarafında kalmaktadır. Doğu batı yönünde uzanan ve içerisinde genişçe düzlüklerin ve kavaklıkların bulunduğu bir vadi içerisindedir.1996 yılından beri köy meskun değildir. Köye ulaşım kuzeybatıdan Berçelan yaylası eteklerinden stabilize bir yol il sağlanmaktadır. Kilise köyün doğu tarafına vadiye hakim noktada doğal kayalık bir platform üzerine kurulmuştur.16.70x8.30m dış ölçülere sahip, doğu-batı ekseninde dikdörtgen planlı bir yapıdır.

8- HELİL KİLİSESİ

Hakkâri'ye 10 km mesafede anayol kenarındaki Helil mevkiinde bulunmaktadır. Nasturilere ait olan yapının üzerinde kitabe ve süsleme mevcut olmadığından, herhangi tarihte ve kin tarafından yapıldığı belirlenememiştir. Kilise 6.70x13.70m dış ölçülere sahip, doğu batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlı ve iki bölümden oluşmaktadır. Yapının tamamında taş malzeme kullanılmış olup, dış cephelerde düzgün sıralı kaba yonu taşlar görülmektedir. Yapı oldukça sağlam dıştan düz toprak dam örtülüdür.

İNANÇ TURİZMİ

1- HZ.SÜLEYMAN CAMİSİ

Hakkâri ili Çukurca ilçesi yol güzergahında Tiyar vadisinde Meşeli köyünde bulunan ve Süleyman Peygambere ait olduğu rivayet edilen türbe yerli ve yabancı ziyaretçilerin önemli uğrak yerlerinden biridir.

2-SEYYİT TAHA-İ HAKKÂRİ MEZARI

Şemdinli ilçesi Bağlar köyü'nde bulunmaktadır.18.yy' da yaşamış büyük evliyalarındandır. Şeyh Abdulkadir Geylani'nin 11. torunudur. Mevlana Halid-i Bağdadi Hazretlerinin talebelerindedir. Mezarının bulunduğu Bağlar Köyü yurt içi ve yurt dışından gelen sevenleriyle sürekli dolup taşmaktadır. Şeyh Abdulkadir-i Geylani Hazretlerinin on birinci kuşaktan torunu olan Seyit Taha 18. asırda Anadolu da yaşamış en büyük ilim ve tasavvuf alimlerindedir. Bağdat, Süleymaniye, Kerkük ve Erbil gibi zamanın ilim ve kültür merkezlerinden şöhretli alimlerden tefsir, hadis, fıkıh gibi zahiri ilimlerle zamanın fen ve edebiyat ilimlerini öğrendi. Seyyid Taha-i Hakkari 13.hicri asrın müceddidi olarak kabul edilen Mevlana Halid-i Bağdadi'nin yanında seksen(80)gün özel bir öğretim geçirdikten sonra kırk iki (42)yıl ilim talebelerine ve hak aşıklarına dersler verdi, insanları irşat etti. O tarihlerde Nehri (Bağlar) 16000 civarında nüfus barındırıyordu. Cami, Medrese, han, hamam, çarşı, dükkan, değirmen vb. yerleşim üniteleriyle nehri, Şemdinli bölgesinin merkezi durumundaydı.

Seyit Taha-i Hakkâri 1853 tarihinde Bağlar(Nehri) köyünde vefat etti ve aynı yerde defnedildi. Ziyaretçilerden birisi de ta İstanbul'dan gelerek kendisini ziyaret eden ünlü mütefekkir Şair Necip Fazıl Kısakürek'tir. "Şayet burada ölürsem beni Seyit Taha'nın yanında defnedin" diye vasiyet eden ünlü şair,"Çile" kitabında şu beyte yer vermiştir :"

"İçtim Şemdinli dağlarının nur çeşmesinden

Kurtuldum akreplerin ruhumudeşmesinden" diyerek Nehri'nin manevi güzelliğine dikkat çekmiştir.

3-ŞEYH ALİ TÜRBESİ

Merkez üzümcü köyü'nde bulunmaktadır. Şeyh Abdulkadir Geylani Hazretlerinin Hocası olduğu rivayet edilmektedir. Mezarı kendi adını taşıyan caminin hücreindedir.

4- ŞEYH NAZIR TÜRBESİ

Merkez Durankaya Beldesindedir. Her yıl, Şehit edildiği gün olan 28 Temmuzda türbesi ziyaretçi akınına uğramaktadır. Bizanslılar döneminde Yöreyi fetheden İslam ordularının başındaki komutanlardan olu burada şehit olduğu rivayet edilmektedir.

5- ŞEYH MUSA TÜRBESİ

Merkez ışık köyündedir. Kendi adını taşıyan caminin hücreindedir. Şeyh Abdulkadir Geylani Hazretlerinin babası Musa Cengi Dost olduğu rivayet edilmektedir.

6- ŞEYH İSMAİL TÜRBESİ

Çukurca ilçesi Narlı köyündedir. Türbesi yöre halkı tarafından ziyaret edilen ve saygı duyulan önemli bir ziyaretgâhtır.

7- SEYYİT ABDULLAH TÜRBESİ

Seyit Taha-i Hakkâri'nin amcasıdır. Türbesi Şemdinli Bağlar köyünde bulunmaktadır.

8- GÜLEREŞ BABA TÜRBESİ

Hakkâri Merkez Biçer Mahallesi'nde bulunmaktadır. Türbesi kendi adını taşıyan caminin bahçesindedir. Yılın 365 günü ziyaret edilen önemli bir ziyaretgâhtır.

KAMP-KARAVAN TURİZİMİ (GÜNÜBİRLİK)

İlin kuzeyinden güneye geçen Zap suyu turizm açısından başlı başına bir değerdir, Zap suyu kenarında su sporları ve su avcılığı faaliyetlerinin gelişimine bağlı olarak kamp-karavan turizmin ve günübirlik turizmin gelişebileceği düşünülmektedir. Merkeze bağlı ve ulaşımın görece kolaylığı dikkate alınarak Berçelan Yaylasında da aynı turizm türlerinin gelişebileceği varsayılmıştır.

1- BERÇELAN YAYLASI

Berçelan Yaylası ve çevresi dağcılık, kayakçılık, trekking (yürüyüş) olanaklarına, güzel peyzaja sahip bir alanıdır. Berçelan Yaylası Hakkâri'ye 18 km uzaklıktadır İl merkezine yakınlığı ve zengin doğa kaynaklarıyla öncelikle planlanacak alanıdır. Berçelan Yaylası civarında yer alan krater gölleri de çevreye ayrı bir özellik katmaktadır. Bölge dağ yürüyüşü (doğa yürüyüşü)ne elverişlidir. Yörede dağcılık sporu içinde çok elverişli alanlar bulunmaktadır. Tırmanışa elverişli dağlar dağcılık sporu ile uğraşanların ilgisini çekmektedir. Ayrıca yörede kara avcılığı olanakları da bulunmaktadır. Berçelan Yaylası gelişme alanında Yayla turizmi, dağ turizmi (kış sporları, dağcılık), kamp-karavan turizmi, av turizmi, (Kara avcılığı) günübirlik turizm ve yürüyüş turizmi gelişmesi beklenen turizm türleridir.

2- CİLO YAYLALARI

Cilo dağlarının bulunduğu bu alan diğer yaylalarda olan özelliklere sahiptir. Cilo (Buzu) dağları dağcılık sporu için Türkiye'nin en önemli dağlarındanıdır. Sürekli karlı tepeleri, yüksek gölleriyle olağan üstü güzelliklere sahiptir. Cilo dağlarına Hakkâri (37km) ve Yüksekova ilçe merkezinden büyük bölümünü araba ile bir kısmı da yürüyerek ulaşılmaktadır. Türkiye'nin 3. yüksek dağı Ciloranın en yüksek noktası 4168 m ile Reşko duruğudur. Cilo dağları flora yönünden de zengindir. Yaz aylarında bir tarafta buzul ve karlar diğer yandan çeşitli çiçekler ve yeşil çayırlar görme olanağı vardır. Buraya özü ters lale çiçeği bulunmaktadır. Yörede dağcılık ve kayak sporu yanında zengin av hayvanları bulunduğundan avcılık olanağı bulunmaktadır. Cilo Yaylaları gelişmesi de yayla turizmi (kış sporları, dağcılık), av turizmi (kara avcılığı) ve yürüyüş turizmi gelişmesi beklenen turizm çeşitleridir.



Cilo dağlarının bulunduğu bu alan diğer yaylalarda olan özelliklere sahiptir. Cilo (Buzu) dağları dağcılık sporu için Türkiye'nin en önemli dağlarındanıdır. Sürekli karlı tepeleri, yüksek gölleriyle olağan üstü güzelliklere sahiptir. Cilo dağlarına Hakkâri (37km) ve Yüksekova ilçe merkezinden büyük bölümünü araba ile bir kısmı da yürüyerek ulaşılmaktadır. Türkiye'nin 3. yüksek dağı Ciloranın en yüksek noktası 4168 m ile Reşko duruğudur. Cilo dağları flora yönünden de zengindir. Yaz aylarında bir tarafta buzul ve karlar diğer yandan çeşitli çiçekler ve yeşil çayırlar görme olanağı vardır. Buraya özü ters lale çiçeği bulunmaktadır. Yörede dağcılık ve kayak sporu yanında zengin av hayvanları bulunduğundan avcılık olanağı bulunmaktadır. Cilo Yaylaları gelişmesi de yayla turizmi (kış sporları, dağcılık), av turizmi (kara avcılığı) ve yürüyüş turizmi gelişmesi beklenen turizm çeşitleridir.

3- SAT YAYLALARI

Sat dağlarının bulunduğu bölgede Cilo dağları gibi karlı tepeleri, buzul gölleri, yaylaları ve hırçın doğasıyla önemli doğa güzelliklere sahip alanlardır. Sat dağlarının en yüksek tepesi olan Samdi tepesinin yüksekliği 3818 m dir. Burada yer alan buzul gölleri genellikle donmuş halde olup, yaz aylarında bir kısmı erimektedir. Krater gölü olduklarından balık yoktur. Sat yaylaları gelişme alanları çevresinde sat dağlarında geveruk vadisinde ve oramar (dağlıca) bucağında prehistorik mağaralar bulunmaktadır. Bu mağaralarda karlar üzerinde neolitik çağdan kaldığı sanılan kazıma resimler vardır.



HAKKÂRİ VE BAĞLI İLÇELER

HAKKÂRİ MERKEZ İLÇESİ

Merkez ilçe Zap vadisinin 3 km kadar batısında, yükseklikleri 3500 ile 4000 metreyi bulan Reşko, Cilo, Karadağ ve Sümbül dağları ile çevrili bir alanda yer almaktadır. Bu alanın yüksekliği 1600 ile 1700 metredir. Merkez ilçe güneyde Çukurca üzerinden Irak'a, Yüksekova ilçesinden İran'a ve Başkale üzerinden Van'a giden yollarla çevre illere ve komşu ülkelere bağlanmaktadır. Merkez ilçenin 2000 yılı sayımına göre toplam nüfusu

77.532 kişidir. Bu nüfusun 58.145 kişisi ilçe merkezinde, 19.387 kişisi de köylerde yaşamaktadır. İlçe merkezine bağlı Durankaya adında bir beldesi ile 34 köy ve 138 mezra bulunmaktadır. Yüzölçümü 7121 metre karedir. Doğuna İran, güneyde Irak devletleri ile komşudur. Ülke içindeki sınırlarımızda ise kuzeyde Van ilinin Başkale, Gürpınar ve Çatak ilçeleri, batı sınırlarımızda da Şırnak ilinin Uludere ve Beytüşşebap ilçeleri ile sınır komşuluğumuz vardır. Kişi erken gelir ve geç biter. Çok kar yağar. Yazları kısa sürer, sıcak ve kurak geçer.

ÇUKURCA İLÇESİ

İlçede hangi tarihte yerleşime geçildiği ve hangi toplulukların yaşadığı kesin olarak bilinmemekle, ilçe, Urartu uygarlığının ilk yerleşim yerlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Abbasiler bu küçük yerleşim yerini Mir



denilen dini, siyasi, askeri otoritesi olan kişiler eliyle yönetmişlerdir. Selçuklular döneminde Çukurca, İmadiye Beyliğine bağlanmıştır. Selçuklulardan sonra Osmanlı döneminde Hakkâri Beyliğine tabi olmuştur. 1880 yılında Şarki-Çal adıyla kaza teşkilatı kurularak Van sancağına, 1890 yılında ise; tekrar nahiyeye dönüştürülerek Hakkâri Beyliğine bağlanmıştır. Birinci dünya savaşında Ruslar ve Nasuriler Çukurca'yı yakıp, yıkmışlar. Musul sorunu ile önem kazanan Çukurca 1926 yılında Ankara Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine alınmış ve 1953 yılında ilçe yapılmıştır. Eski adı Çal olan Çukurca Irak sınırının sıfır noktasında 480 km² yüzölçümüne sahiptir. Doğuda

Yüksekova, batıda Şırnak kuzeyde Hakkâri Merkez ilçe ve güneyde Irak devletiyle çevrili bir ilçedir. İlçede 16. Yüzyıl Osmanlı mimarisinin güzel bir örneği olan Emirşaban Medresesi vardır.

ŞEMDİNLİ İLÇESİ

Şemdinli'nin, tarih çağına Sümerler ve Akad'lar la girdiği savaş sonunda hâkimiyet kuran Urartular ve Asurlar bölgede uzun süre yaşamışlardır. Hz. Ömer devrinde İslam orduları bu bölgeyi Müslüman bölgesine katmıştır. Yavuz Sultan Selimin 1514 yılında Çaldıran zaferinden sonra Osmanlı egemenliğine girmiştir. Rusların 1853 yılında Türklere savaş açması sonucunda, Dağistanlı Şeyh Şamil ile işbirliği yapan Şemdinli'li Seyit Taha düşmana karşı cihad ilan etmiştir. Dört defa Rus işgaline maruz kalmıştır. 1926 yılında yapılan Ankara Antlaşması ile Musul ve Hakkâri'nin 5 bölgesi sınır dışı kaldı. Nihayet Çölemerik (Hakkâri), Gever (Yüksekova), Şemdinan (Şemdinli) ilçelerinden meydana gelen Hakkâri vilayeti kuruldu. Cumhuriyet döneminde bir süre Van vilayeti içinde kaldı. 4 Ocak 1936 tarihinde Hakkâri vilayet olunca Şemdinli de tekrar Hakkâri'ye bağlandı. Derecik adıyla bir beldesi mevcuttur. Tarihi taş köprü, Kayme Sarayı, Kelat Sarayı ve Kara Kilisesi gibi tarihi ve turistik yerleri mevcuttur. Seyit Taha-i Hakkâri Hazretleri isimli zat bu ilçenin Nehri köyünde meftundur.



YÜKSEKOVA İLÇESİ

Yüksekova'nın tarihi M.Ö. 7000'lere değin uzandığı kesin olarak bilinmektedir. Geverok vadisinde kayalara kazılmış bini aşkın resim bulunmuştur. Bu resimler yapısal özellikleri nedeniyle neolitik dönemde tarihlenmektedir. M.Ö. 1000'de ise yörede Urartu uygarlığı yaşamıştır. Eski adı Gever olan Yüksekova Kanuni Sultan Süleyman'ın egemenlik yıllarında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Birinci dünya savaşında Ruslar



Yüksekova'yı işgal etmiştir. 5 Mayıs 1919'da yerli milis kuvvetleri ve şanlı ordumuz tarafından Yüksekova kurtarıncı isyancı Nasturiler Urumiye bölgesine çekildiler. 19. yüzyılda Van vilayetine bağlı Hakkâri Livasının kazası olan Yüksekova 1936'da ilçe konumuna getirilmiştir. İlçe merkezinin eski adı Dize'dir. Yüksekova ilçesi doğuda İran devleti ve Şemdinli ilçesi, güneyde Irak devleti, batıda Çukurca ilçesi ve Hakkari ili, kuzeyde Van ilinin Başkale ilçesi ve İran devleti ile çevrili ilimizin bir Serhat ilçesidir. Esendere ve Büyük Çiftlik adında iki beldesi mevcuttur.